

ПЕРЕДМОВА

У представленому увазі читача збірнику наукових праць «Актуальні проблеми держави і права» провідною темою стала проблематика реформування чинного цивільного законодавства з метою приведення його у відповідність до потреб суспільства, адже в умовах становлення та укріплення правової держави та ринкової трансформації економіки майнові та особисті немайнові відносини наповнюються новим змістом, формуються нові соціальні зв'язки між учасниками цивільного обігу.

Стрімке оновлення законодавства зумовлює необхідність цивілістичних досліджень, предметом яких є висвітлення актуальних проблем, що постають у процесі впровадження та тлумачення нових законодавчих норм. Теоретичні дослідження у сфері цивільного права дозволяють як виявити існуючі проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення, так і визначити подальші шляхи розвитку цивільного права.

Значна увага приділяється загальним питанням цивілістики. Автори розкривають історичний аспект зазначеної проблематики, зокрема привертається увага до історії формування та розвитку римського нотаріату, досліджуються принципи цивільного права в Стародавньому Римі і обґрунтовано зазначається, що коріння цивільного права знаходяться саме у давньоримському праві. Розглянуті також окремі актуальні питання сучасної цивілістики, зокрема проблеми співвідношення морського приватного та морського публічного права, визначення місця принципу справедливості у сучасній системі принципів права, поняття та ознак обману як підстави недійсності правочину, класифікації збитків у цивільному праві України тощо.

Особливий інтерес становить стаття проф. Є. О. Харитонова, присвячена Одеській школі цивілістики, адже визначення характеру і тенденцій розвитку науки цивільного права дає можливість більш ефективного використання наукового потенціалу в цій галузі.

Наукове та практичне значення мають статті, які стосуються проблем захисту речових прав та особистих немайнових прав особи. Особлива увага тут приділена проблемним питанням розвитку законодавства з питань виникнення та припинення шлюбно-сімейних правовідносин, опіки над майном за цивільним законодавством України, підстав виникнення та припинення володіння, визначення строків та термінів у спадковому праві України, соматичних прав та перспектив їх розвитку в Україні тощо.

В окремому розділі збірника містяться дослідження, які дозволяють ознайомитись з актуальними проблемами у сфері права інтелектуальної власності та корпоративного права. Аналізуються проблеми визначення суб'єктів та об'єктів правовідносин інтелектуальної власності, поняття та ознак об'єкта авторського права, відповідальності за правопорушення у сфері корпоратив-

них відносин. Значна кількість статей присвячена питанням зобов'язального права, яке є найбільшою підгалуззю цивільного права України, норми якої покликані обслуговувати ринковий оборот і повсякденно застосовуються в умовах ринкової економіки. Цивільно-правові зобов'язання — необхідний і найважливіший елемент нормального функціонування ринкових відносин. Зобов'язання дозволяють учасникам цивільних правовідносин узгоджувати умови своїх взаємовідносин, отже, саме завдяки ним реалізується найважливіший принцип цивільного права — принцип свободи договору. Це обумовлює велику теоретичну і практичну значущість інститутів зобов'язального права і важливість їх вивчення.

У наукових статтях представлені як традиційні, так і нетрадиційні підходи до теоретико-методологічних та практичних основ розглядуваної проблематики. Матеріали, викладені у збірнику, відображають погляд на цивілістичні проблеми як досвідчених практикуючих фахівців і вчених у сфері цивілістики, так і молодих дослідників.

У збірнику містяться також статті, які спрямовані на вирішення деяких актуальних питань правового розвитку сучасної України. Безсумнівний інтерес викликають матеріали, в яких подані дослідження питань сутності, правової природи та умов права на звернення до адміністративного суду. У даний час концептуального характеру набувають питання щодо права фізичної особи на судовий захист в адміністративному суді, оскільки ці суди є новітнім організаційним утворенням у судовій системі України і потребують як належного законодавчого урегулювання з урахуванням судової практики, так і науково-теоретичного забезпечення. Значна увага приділяється правовій природі роз'яснень Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які виконують роль актів субсидіарного тлумачення, що слугують для суддів додатковими орієнтирами з питань застосування норм права.

Сподіваємось, що черговий збірник наукових праць «Актуальні проблеми держави і права» сприятиме ознайомленню читачів з існуючими у сфері цивільного права проблемами та способами їх вирішення, а також з актуальними питаннями інших напрямів юриспруденції.

Сергій КИВАЛОВ,

доктор юридичних наук,
професор, академік НАПрН України,
ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»,
голова Комітету Верховної Ради
України з питань правосуддя